

практику; представлено схему-модель концептуальних положень організаційних механізмів громадсько-державного управління і модель організаційного механізму громадсько-державного управління закладом освіти.

Ключевые слова: концептуальні положення; організаційні механізми; громадсько-державне управління; заклад освіти; управлінська практика; розробка і конструювання.

Onats O.

**CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF ORGANIZATIONAL MECHANISMS
OF CIVILIAN-STATE ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS
IN THE TEXTBOOK FOR THE MANAGER**

The article highlights conceptual foundations of developing and constructing organizational mechanisms for public administration of educational institutions, which are necessary for manager mastering and their effective implementation in manager practice; presents a schematic model of the conceptual foundations of the organizational mechanisms of public administration and a model of the organizational mechanism of public administration of educational institutions.

Key words: conceptual foundations; organizational mechanisms; public-government administration; educational institution; management practice; development and design.

УДК 372.37

**НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: АКТУАЛІТЕТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ
ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ**

О. В. Онопрієнко,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
e-mail: oks_on@ukr.net

У статті подано аналіз Концептуальних засад реформування середньої освіти, які позначаються на процесі модернізації початкового навчання. Визначено основні компоненти модернізації, які відобразяться на змінах у дидактико-методичному забезпеченні початкової ланки освіти в умовах реалізації ідей Нової української школи, – зміст освіти, заснований на формуванні в учнів компетентностей; педагогіка співпраці між учнем, учителем і батьками; орієнтація на потреби дитини в освітньому процесі, дитиноцентризм; наскрізний процес виховання, зосереджений на цінностях.

Ключові слова: Концептуальні засади реформування середньої школи; Нова українська школа; навчання молодших школярів; ключові компетентності.

Постановка проблеми. Необхідність реагування освітньої системи на сучасні виклики часу зумовила розроблення та реалізацію Концептуальних засад реформування середньої школи (далі – Концепція) – документа, що

проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечує психологічний комфорт і сприяє вияву творчості дітей [1].

Підставою для прийняття нинішніх реформаторських рішень визнана низка нерозв'язаних проблем вітчизняної освіти та її основоположної ланки – початкової школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про стан функціонування початкової освіти та її назрілі проблеми йдеться в дослідженні, здійсненому науковцями відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України О. Я. Савченко, Н. М. Бібік, В. О. Мартиненко, К. І. Пономарьовою та ін. [2]. Вчені визначають, зокрема, такі суттєві проблеми: великі відмінності між школами, які територіально, соціально та демографічно працюють у різних умовах, що утруднює реальний доступ учнів до здобуття якісної освіти; недостатньо розвинена мережа дошкільних закладів, що унеможливорює обов'язкову передшкільну підготовку дітей старшого дошкільного віку; нинішні умови навчання дітей, особливо 6-річних першокласників, – наповнення класів, режим навчання, обладнання навчальних приміщень, забезпечення харчуванням, матеріальна база тощо, що в більшості закладів освіти не відповідають психофізіологічним особливостям розвитку учнів; зростаючі ризики погіршення фізичного та психологічного здоров'я дітей, що вимагає перегляду режиму їхньої навчальної праці, розвантаження і переструктурування змісту навчальних предметів; збільшення кількості дітей, які потребують особливого і тривалого психолого-педагогічного супроводу, логопедичної, соціальної та медичної допомоги; значні відмінності в організації навчального середовища в сільській місцевості та міській, що позначається на результатах зовнішнього незалежного оцінювання; недостатнє навчально-методичне забезпечення, пов'язане передусім із нестачею коштів на створення і друк повноцінної сучасної продукції.

Таким чином, описані та чимало інших проблемних питань очікують на вирішення найближчим часом в умовах упровадження ідей Нової української школи (далі – НУШ).

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в аналізі змісту Концепції з огляду на процес модернізації дидактико-методичного забезпечення початкового навчання на засадах компетентнісного підходу.

Виклад основного матеріалу. Провідною метою кожної освітньої реформи, у тому числі нинішньої, є покращення якості освіти. Які ж чинники забезпечують якість загальної середньої освіти? О. Я. Савченко встановила найвпливовіші з них: повне та своєчасне охоплення навчанням усіх дітей шкільного віку; різнобічне використання досягнень попереднього періоду навчання; осучаснення та оздоровлення освітнього середовища; впровадження методик особистісно та компетентнісно зорієнтованого навчання, виховання і розвитку учнів; технологічність методик навчання; моніторинговий супровід освітнього процесу; адекватна підготовка педагогічних кадрів [3].

Названі чинники частково враховані в Концепції та перебувають у полі належної уваги в процесі реалізації положень цього засадничого документа. У Концепції наголошено на суб'єктності учіння, необхідності оволодіння учнями способами навчальної діяльності, досвіді взаємодії з іншими людьми. Так, згідно з новим Законом України «Про освіту», метою загальної середньої освіти є «різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, здатної жити в суспільстві та цивілізовано взаємодіяти з природою, яка має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності» [4].

Отже, місією початкової школи визнано плекання особистості дитини, побудова навчання згідно з її віковими та індивідуальними психофізіологічними особливостями, формування в неї загальнокультурних і морально-етичних цінностей, ключових і предметних компетентностей, необхідних життєвих і соціальних навичок, що забезпечують її готовність до продовження навчання в основній школі, до життя у демократичному й інформаційному суспільстві. Найціннішим результатом початкової освіти в особистісному вимірі є здорова дитина, мотивована на успішне навчання, дослідницьке ставлення до життя; це учень/учениця, які вміють здобувати навчальний досвід із різних джерел і критично оцінювати інформацію, відповідально ставитися до себе та інших людей, усвідомлювати себе громадянином/громадянкою України.

Виділимо такі найсуттєвіші для початкової школи компоненти Концепції:

1. Новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних дитині для успішної самореалізації в суспільстві.
2. Педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками.
3. Орієнтація на потреби учня/учениці в освітньому процесі, дитиноцентризм.
4. Наскрізний процес виховання, який формує цінності.

Відповідно до названих положень окреслимо деякі принципові зміни, які варто врахувати у дидактико-методичному забезпеченні впровадження Концепції. Передусім, це орієнтація освітнього процесу на досягнення результату, що відображається *ключовими компетентностями*, але не обмежується ними.

Нині у світовій практиці ефективність освіти пов'язується з реалізацією компетентнісного підходу. Компетентнісні результати навчання учнів вітчизняної початкової школи визначено у попередніх документах – Державному стандарті (2011 р.) та навчальних програмах (2012 р.), у вимогах до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів (2014 р.). Однак перехід на компетентнісні засади поки не належним чином відображено у дидактичному та методичному забезпеченні навчання, де все ще домінують знаннєві (інформаційні) компоненти. Зазначимо, що стандарт 2011 р. переважно орієнтував освітян на формування в учнів молодшого шкільного

віку предметних компетентностей, тоді як новостворювані нормативи націлені на досягнення і ключових.

У педагогічній теорії і практиці склалося розуміння компетентності як інтегрованого результату освіти, присвоєного особистістю. У дослідженні, присвяченому виявленню переваг і ризиків упровадження у шкільному навчанні компетентнісного підходу, Н. М. Бібік виявила суттєві ознаки компетентностей [5]. Таке досягнення, за висновком автора, передбачає зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок на вироблення та розвиток умінь діяти, застосовувати досвід у проблемних умовах (коли, наприклад, неповні дані умови задачі, дефіцит інформації про щось, обмаль часу для розгорненого пошуку відповіді, коли невідомі причиново-наслідкові зв'язки, коли не спрацьовують типові варіанти рішення тощо). Саме тоді створюються умови для включення механізмів компетентності – здатності діяти в конкретних умовах і мотивів досягти результату. Компетентність часто тлумачать через усталені поняття: «здатність до ...», «комплекс умінь», «готовність до ...», «знання в дії», «спроможність», «індивідуально-особистісна рефлексивна функція» тощо. Як впливає із зазначеного вище, компетентність – цілісна, тобто ні знання, ні вміння, ні досвід діяльності самі по собі не є компетентністю.

У зазначеній роботі Н. М. Бібік окреслює очікувані позитивні наслідки впровадження компетентнісного підходу. Зокрема, компетентності дають змогу усунути суперечливості між засвоєними теоретичними відомостями та їх використанням для розв'язання таких конкретних життєвих задач:

- розрізняти об'єкти, ознаки, властивості;
- аналізувати та пояснювати причини й наслідки подій, вчинків, явищ;
- створювати тексти, вироби, проекти;
- висловлювати ставлення до подій, вчинків своїх та інших;
- брати участь у колективних справах, у розв'язанні навчальних завдань, оцінювати вчинки, різні моделі поведінки тощо;
- користуватися певними предметами тощо [5, с. 54].

У Концепції окреслено ключові компетентності, визначені «Рекомендаціями Європейського парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя» (18.12.2006). До них належать такі: спілкування державною мовою (і рідною у разі відмінності); спілкування іноземними мовами; математична; основні компетентності у природничих науках і технологіях; інформаційно-цифрова; уміння вчитися впродовж життя; ініціативність і підприємливість; соціальна та громадянська; обізнаність та самовираження у сфері культури; екологічна грамотність і здорове життя.

Важливий акцент новозмін пов'язаний із тим, що визнається рівнозначність усіх ключових компетентностей на всіх етапах навчання. Тобто освітні галузі (мовно-літературна, іншомовна, математична, природнича, технологічна, інформатична, громадянська, соціальна та здоров'язбережувальна, фізкультурна, мистецька) володіють потенціалом, необхідним для формування кожної ключової компетентності, і реалізують його наскрізно у процесі навчання школярів.

Наприклад, внеском математичної освітньої галузі у формування компетентності спілкування державною мовою є уміння, що виробляється в процесі навчання математики, – лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; у компетентність спілкування іноземними мовами – зіставляти математичний термін чи буквене позначення з його походженням з іноземної мови; в основні компетентності у природничих науках і технологіях – моделювати процеси, що відбуваються в навколишньому світі; в інформаційно-цифрову компетентність – діяти за алгоритмом та складати алгоритми; у компетентність уміння вчитися – доводити правильність певного судження та власної думки; у компетентність ініціативності та підприємливості – здійснювати раціональний вибір; у соціальну та громадянську компетентності – робити висновки з отриманих результатів розв’язування задач соціального змісту; в обізнаність та самовираження у сфері культури – естетично зображувати фігури, графіки, рисунки; в екологічну грамотність і здорове життя – ощадливо користуватися природними ресурсами. Наведений приклад свідчить, що під час вивчення будь-якого предмета чи інтегрованого курсу в його змісті та відповідному дидактико-методичному забезпеченні мають бути реалізовані складники всіх ключових компетентностей.

Важливого значення у Концепції набуває аспект педагогіки партнерства між усіма учасниками освітнього процесу. Ідеї педагогіки партнерства (співробітництва) ґрунтуються на принципах гуманізму і творчого підходу до розвитку особистості. Метою такої педагогіки є створення нового гуманного суспільства, вільного від тоталітаризму й офіціозу; головним завданням – подолання інертності мислення, перехід на якісно новий рівень побудови взаємовідносин між учасниками освітнього процесу. Це завдання реалізовується у спільній діяльності учителя й учнів, учителя й батьків, що передбачає взаєморозуміння, єдність інтересів і прагнень з метою особистісного розвитку школярів.

Принципи партнерства, які беруться до уваги в побудові НУШ, засновані на таких загальнонавчальних педагогічних положеннях:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, «горизонтальність» зв’язків);
- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов’язань, обов’язковість виконання домовленостей).

В «Енциклопедії освіти» визначено основні риси педагогіки партнерства, цілком прийнятні для НУШ: навчання без примусу; висування значущих цілей; педагогіка конкретної дії; ідея переборення пізнавальних утруднень у колективній творчій діяльності; об’єднання декількох тем навчального матеріалу в окремі блоки; використання опор; методика «занурення»; спільне планування індивідуального темпу навчання; самоаналіз у процесі індивідуального та

колективного підведення результатів діяльності учнів; вільний вибір (використання вчителем на свій розсуд навчального часу для кращого засвоєння учнями матеріалу); створення інтелектуального фону навчання; методика випереджувального навчання; реалізація диференційованого навчання; колективна творча виховна діяльність (самоврядування); самовизначення; ідея життєтворчості; систематичне залучення батьків до спільної діяльності; активна участь дітей у контрольно-оцінювальній діяльності тощо [6, с. 637].

Для втілення ідей педагогіки партнерства в освітньому процесі його дидактико-методичне забезпечення має охоплювати методи та форми організації навчальної діяльності, які передбачають постійне залучення школяра до співпраці з іншими школярами, з учителем.

У Концепції окремо акцентовано увагу на упровадженні *особистісно орієнтованої моделі освіти*, заснованої на ідеології дитиноцентризму, суть якої – у максимальному наближенні навчання і виховання конкретної дитини до її сутності, здібностей і життєвих планів.

Нині особливо актуальними для НУШ є ідеї дитиноцентризму, які В. Г. Кремень узагальнив у таких формулюваннях:

- відсутність адміністративного контролю, який обмежує свободу педагогічної творчості;

- активність учнів у навчальному процесі, орієнтація на інтереси та досвід учнів, створення навчального середовища, яке б перетворило навчання на яскравий елемент життя дитини;

- практична спрямованість навчальної діяльності, взаємозв'язок особистого розвитку дитини з її практичним досвідом;

- відмова від орієнтації навчально-виховного процесу на середнього школяра і обов'язкове врахування інтересів кожної дитини;

- виховання вільної незалежної особистості;

- забезпечення свободи і права дитини в усіх проявах її діяльності, урахування її вікових та індивідуальних особливостей, забезпечення морально-психологічного комфорту дитини;

- впровадження шкільного самоврядування, яке під свободою і самостійністю дитини передбачає виховання гуманістичних та демократичних ідей і світогляду, необхідних сучасному суспільству [7].

Одним із шляхів реалізації особистісно орієнтованого підходу до навчання в Концепції визначено впровадження нової структури початкової школи. Таке рішення суголосне чинним положенням вітчизняної педагогіки про мікроперіоди психофізіологічного та пізнавального розвитку молодших школярів. Так, у межах цього ступеня освіти передбачено два цикли навчання: перший – адаптаційно-ігровий (1–2 класи); другий – основний (3–4 класи).

Метою першого циклу навчання, відповідно до його назви, має бути природне входження дитини в шкільне життя, послідовна адаптація до нового середовища. До особливостей цього циклу віднесено такі:

- створення навчальних завдань, зміст і обсяг яких визначається з урахуванням індивідуальних особливостей школярів;

- інтегрування навчального матеріалу в змісті споріднених предметів або введення його до складу предметів у вигляді модулів;
- обмеження обсягу домашніх завдань;
- організація навчання через діяльність з використанням ігрових методів як у класі, так і поза його межами;
- свобода вчителя у виборі освітніх програм та право створювати власні програми у межах стандарту освіти;
- запровадження формувального оцінювання, що дає змогу підтримувати в кожному учневі впевненість і мотивацію у навчанні.

Метою другого циклу є здійснення навчального процесу з концентрацією педагогічної уваги на формуванні в учнів відповідальності й самостійності; підготовка до успішного навчання в основній школі. До його суттєвих ознак належать такі:

- використання у процесі навчання методів, які спонукають дітей здійснювати самостійний вибір, пов'язувати вивчене з практичним життям, враховують індивідуальність учня;
- запровадження предметного навчання;
- оцінювання у балах навчальних досягнень учнів із частини предметів.

Окрему увагу привертає розділ Концепції, присвячений опису змін в організації сучасного освітнього середовища. У зв'язку з тим, що в шкільному житті зростає частка групової ігрової, проектної та дослідницької діяльності, мають бути урізноманітненими варіанти упорядкування освітнього простору. Крім класичних варіантів класних кімнат, рекомендується використовувати новітні, наприклад мобільні робочі місця, які за потреби трансформуються для роботи в групах. У плануванні та дизайні освітнього простору першорядним постає спрямування на розвиток дитини і мотивації її до навчання.

Вагомого значення в розбудові НУШ набуває завдання формувати в учнів *систему загальнолюдських цінностей* – морально-етичних (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей) та соціально-політичних (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність). Концепцією проголошується, що в центрі освіти має перебувати виховання в учнів відповідальності за себе, за добробут нашої країни.

Відповідно до означених положень, в дидактико-методичному забезпеченні початкової освіти мають ураховуватися такі організаційні орієнтири: виховання не зводиться до окремих виховних занять; до створення виховного середовища залучається весь колектив школи; учитель є взірцем людини вихованої, своїм прикладом він надихає і зацікавлює дитину; у плануванні діяльності враховуються індивідуальні нахили і здібності кожної дитини, створюються належні умови для їх реалізації; співробітництво з позашкільними закладами освіти; активне залучення до співпраці психологів і соціальних педагогів; налагодження постійного діалогу з батьківською спільнотою.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, розбудова НУШ – це довготермінова реформа, яка розпочинається вже зараз. Шлях її

упровадження буде супроводжуватися суттєвими змінами всіх складників освіти. Наразі актуальним питанням є створення належного дидактико-методичного забезпечення, в якому втіляться означені положення Концепції.

Використані джерела

1. Концептуальні засади реформування середньої освіти [Електронний ресурс] // МОН України. – 2016. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczya.html>
2. Концепція початкової освіти. Проект // Початкова школа. – 2016. – № 6. – С. 1–4.
3. Савченко О. Я. Якість початкової освіти: сутність і чинники впливу / О. Я. Савченко // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. – 2011. – Вип. 1.33. – С. 9–15. – (Серія: Педагогічні науки).
4. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Бібік Н. М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті / Н. М. Бібік // Український педагогічний журнал. – 2015. – № 1. – С. 47–58.
6. Енциклопедія / Академія пед. наук України ; головний редактор. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
7. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В. Г. Кремень. – К. : Педагогічна думка. – 2008. – 424 с.
8. Нова українська школа: порадник для вчителя [Електронний ресурс] / [Н. З. Софій, О. В. Онопрієнко, Ю. М. Найда та ін.] / за заг. ред. Н. М. Бібік. – К. : Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2017. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/articles/vchyteli-ne-propustit-navchalno-metodychnyj-posibnyk-poradnyk-dlya-vchytelya/>

References

1. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi osvity [Elektronnyi resurs] // MON Ukrainy. – 2016. – Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczya.html>
2. Kontseptsiia pochatkovoї osvity. Proekt // Pochatkova shkola. – 2016. – N 6. – S. 1–4.
3. Savchenko O. Ya. Yakist pochatkovoї osvity: sutnist i chynnyky vplyvu / O. Ya. Savchenko // Naukovyi visnyk Mykolaiivskoho derzhavnogo universytetu imeni V. O. Sukhomlinskoho. – 2011. – Vyp. 1.33. – S. 9–15. – (Seriia: Pedahohichni nauky).
4. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Bibik N. M. Perevahy i ryzyky zaprovadzhennia kompetentnisnogo pidkhodu v shkilnii osviti / N. M. Bibik // Ukrainyskyi pedahohichnyi zhurnal. – 2015. – N 1. – S. 47–58.
6. Entsyklopediia / Akademiia ped. nauk Ukrainy ; holovnyi redaktor. V. H. Kremen. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
7. Kremen V. H. Filosofiia liudynotsentryzmu v stratehiiakh osvitnoho prostoru / V. H. Kremen. – K. : Pedahohichna dumka. – 2008. – 424 s.
8. Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia [Elektronnyi resurs] / [N. Z. Sofii, O. V. Onopriienko, Yu. M. Naida ta in.] / za zah. red. N. M. Bibik. – K. : Vseukrainskyi fond «Krok za krokom», 2017. – Rezhym dostupu: <http://nus.org.ua/articles/vchyteli-ne-propustit-navchalno-metodychnyj-posibnyk-poradnyk-dlya-vchytelya/>

Оноприенко О. В.

НОВАЯ УКРАИНСКАЯ ШКОЛА: АКТУАЛИТЕТЫ МОДЕРНИЗАЦИИ НАЧАЛЬНОГО ОБЩЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье представлен анализ Концептуальных основ реформирования средней школы, которые отразятся на процессе модернизации начального обучения. Определены основные

компоненты реформирования, которые скажутся на дидактико-методическом обеспечении начального звена образования в условиях реализации идей Новой украинской школы, – содержание образования, основанное на формировании у учащихся компетентностей; педагогика партнерства между учеником, учителем и родителями; ориентация на потребности ребенка в образовательном процессе; целостный процесс воспитания, сосредоточенный на ценностях.

Ключевые слова: Концептуальные основы реформирования средней школы; Новая украинская школа; обучения младших школьников; ключевые компетентности.

Onopriienko O.

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF SECONDARY EDUCATION REFORMATION AS AN IDEAL BASIS FOR MODERNIZATION OF DIDACTIC-METHODOLOGICAL SUPPORT FOR PRIMARY EDUCATION

The article analyses the Conceptual Principles of Secondary School Reform, which will affect the process of modernization of primary education. The main components of modernization are determined, which will influence the changes in didactic-methodical support for the primary level of education in the conditions of implementation of the ideas of the New Ukrainian school. The analysis of the state of functioning of primary education and its actual problems, which caused the reform, is given. A description of the content of education is put, based on the formation of competencies in pupils. Essential features of competence-oriented learning are named. The way which the educational content of a particular educational field can realize its potential for the formation of key competencies is shown. The leading principles of pedagogy of partnership between a pupil, a teacher and parents are described as an important aspect of the reform; the principles of partnership are determined to take into account in the construction of the New Ukrainian School. A characteristic of the person-centered model of learning is given as an essential guideline for the New Ukrainian School. Two study cycles are described as a feature of a new structure of primary school. Its purpose and peculiarities of the organization are specified. The emphasis is placed on the cross-cutting character of the process of education at school that focuses on values. The perspective direction of research is defined as a creation of proper didactic-methodical support in which the principles of the Concept will be implemented.

Key words: Conceptual Principles of Secondary School Reform; New Ukrainian School; teaching of primary pupils; key competencies.

УДК 37.018.554(09)

ВІДОБРАЖЕННЯ КРАЄЗНАВЧОГО КОМПОНЕНТА В ЗМІСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ (70 рр. XX ст. – початок XXI ст.)

О. С. Пасічник,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
Інститут педагогіки НАПН України*

У статті в історичній ретроспективі висвітлюються дидактико-методичні підходи до представлення краєзнавчих матеріалів у змісті навчальних програм та шкільних підручників з іноземних мов. Під краєзнавчим компонентом у межах предметної галузі іноземні мови автор пропонує розуміти відомості про рідну країну та культуру учнів. На думку автора, включення цих матеріалів поряд із соціокультурним компонентом, представленим у змісті підручника, є необхідною передумовою для побудови процесу іншомовної підготовки у форматі «діалог культур». На основі здійсненого аналізу автор пропонує можливі шляхи